

Aarhusianske forældre er nøglen til inklusion

Folkeskolerne i Aarhus kommune står overfor en stor udfordring. Alle aarhusianske elever, på nær de allermest udsatte, skal inkluderes i den samme klasse og modtage undervisning sammen. Forældre er forbeholdne, men uden deres deltagelse er Operation Inklusion dømt til mission impossible.

Af Martin Østersø

Aarhusianske skolebørn med særlige behov skal ud af specialklasser og ind i normalklasser. Både landspolitisk og i Aarhus byråd er der enighed om, at fremtidens folkeskoleklasser skal være for alle. Børn med psykologiske lidelser som ADHD, autisme eller Asberger syndrom og børn med indlæringsproblemer skal undervises sammen med alle andre. Undtagelsen er 3 procent af de mest udsatte, som fortsat skal gå på specialskole. For at løse opgaven har Børn og Unge investeret 25 millioner kroner i inklusionsprojektet Folkeskolens Fællesskaber. Pengene skal bruges til at efteruddanne 1200 lærere og pædagoger, så de bedre kan inkludere børn i fælles undervisning.

Inklusion er en nødvendighed

”Inklusion er, når børn med særlige behov deltager i faglige og sociale aktiviteter i klassen sammen med alle andre børn,” forklarer professor i inkluderende specialpædagogik, Susan Tetler. Politikerne i Aarhus byråd har vedtaget, at inklusion er fremtiden for den aarhusianske folkeskole ud fra to primære årsager. For det første viser forskning fra EU-lande, at det har konsekvenser for børn, som undervises udenfor fællesskabet:

”Det er afgørende vigtigt, at børn bliver en del af klassefællesskabet. Hvis de først bogstavelig talt bliver undervist udenfor døren, viser undersøgelser, at de ikke kommer ind igen. Kun få af de udstødte får en ungdomsuddannelse og senere et arbejde” siger Thomas Medom, medlem af byrådet for SF og formand for Børn og Unge-udvalget.

Den anden årsag er økonomisk begrundet. I Aarhus kommune administrerer den enkelte folkeskole selv økonomien. Pengene får de tildelt af kommunen. Folkeskolelederne i Aarhus bakker op om byrådets beslutning om inklusion:

”Specialklasser og – tilbud er en økonomisk bombe under den aarhusianske folkeskole. En elev i specialtilbud er 5-8 gange så dyr som en almindelig elev. Dertil kommer, at tallet for

specialelever har været stigende. Det er i virkeligheden en stor udfordring, vi står med.” siger næstformand i Aarhus skolelederforening, Niels Bo Nielsen.

For både byråd og skoleledere er det vigtigt, at inklusion bliver en succes:

”Vi gør alt for, at det skal lykkes, men det vil tage tid. Plan B er at køre videre som nu, men det er både etisk og økonomisk en dårlig løsning,” siger Thomas Medom.

Uden forældrene ingen inklusion

”10-15 % procent af skolebørnene er i en gråzone. Diagnoser, adfærds - eller indlæringsproblemer gør dem udsatte, og de fleste af dem undervises i forskellige former for specialtilbud,” siger Jan Kirkegaard, chefspsykolog og pædagogisk chef i Børn og Unge og formand for styregruppen bag Folkeskolens Fællesskaber. Han mener, at aarhusianske folkeskoleforældre er afgørende for, om inklusionsprojektet vil lykkes:

”Hvis vi ikke holdningsmæssigt og i praksis har forældrene med til at skabe fællesskab for børn med særlige behov, er der ikke ret meget, der kan lade sig gøre,” siger han.

I det lys bliver udfordringen ikke mindre af, at 62 % af adspurgte forældre i en Gallupundersøgelse, foretaget for Berlingske Tidende, oktober 2010, sagde nej til flere børn med specielle behov i folkeskolen. Eller når 9 ud af 10 forældre i en undersøgelse foretaget af Gallup for Kommunernes Landsforening i juni 2011 tilkendegiver, at lærerne skal være mere tydelige i deres kommunikation, hvis skolen skal være mere inkluderende. Ifølge Elsebeth Pii Svane, formand for foreningen af skolebestyrelser i Aarhus gælder de landsdækkende undersøgelser også for Aarhus: ”Jeg er meget meget sikker på, at forældre også er bekymret her i kommunen, men uden vores deltagelse - ingen inklusion,” siger hun.

Mangel på fælles sprog og åbenhed

For professor Susan Tetler er det ikke overraskende, når forældre udtrykker tvivl overfor inklusion af børn med særlige behov:

”Forældre ved ikke nødvendigvis bedre. Alle taler om inklusion, men sjældent giver vi os tid til at snakke om, hvad det egentlig betyder konkret. Det kræver et fælles sprog. Skoler og forældre skal lære at sætte ord på, hvad de mener, og hvad de sammen skal gøre,” forklarer hun.

Manglende fælles sprog blandt forældre har været et stort problem for Heidi Toft, lærer på Grønløkkeskolen, Tranbjerg:

”Det giver problemer, når forældre til børn, som slår og sparker, ikke vil være åbne overfor de andre forældre. Det betyder, at ingen opnår forståelse for situationen, og det giver problemer

for alle i og omkring en klasse. Når et barn slår og sparker, er det altså nemmere, hvis alle er orienterede om hvorfor,” siger hun.

Elsebeth Pii Svane har selv succesfuldt praktiseret åbenhed om sin egen inkluderede, autistiske søn. Hun er enig i, at forældre til børn med særlige behov skal komme ud af busken og hjælpe både sig selv og andre forældre. Men hun minder lærerne om, at de skal blive bedre til at håndtere mødet med forældregruppen:

”Lærerne skal have mere mod til at styre forældrene. De skal kommunikere tydeligere, for at inklusion skal lykkes,” siger hun.

Heidi Toft synes, at mange lærere er gode til forældresamarbejde. Men hun forstår godt pointen om, at lærere skal frem i skoene, hvis inklusion skal blive en succes:

”Tidligere så jeg forældre som modstandere. I dag har jeg erfaret, at jo mere og klarere jeg kommunikerer med dem, desto bedre går det. Jeg kan ikke ændre forældregruppen, men jeg kan ændre min egen lærerrolle,” siger hun.

Tidsånden er ikke til krævende fællesskaber

KL's Gallupundersøgelse fra juni måned fortæller, at forældre godt ved, hvad de kan gøre for at skabe bedre fællesskab i en klasse. Men de gør det kun i mindre grad. Det billede kan Heidi Toft godt genkende. Hun oplever, at forældre efterlyser bedre klassemiljø, men at de melder pas, når det skal omsættes til virkelighed:

”I en dårligt fungerende 3. klasse forslog jeg spisegrupper. Små grupper som på skift skulle på besøg hos hinanden for at lege og spise sammen. Det kom aldrig i gang. Nogle forældre havde for travlt, andre orkede det ikke, og nogle kunne ikke acceptere grupperne,” siger hun.

At mange forældre ikke investerer i fællesskabet, ligger ifølge Elsebeth Pii Svane i tidsånden:

”Nogle forældre har kun eget barn i centrum uanset hvad. Hvis det bliver for bøvet i en klasse, gør de hellere brug af frit skolevalg, end de hjælper med til at løfte inklusionsopgaven” siger hun.

Formand for Børn og Unge-udvalget, Thomas Medom har større tiltro til aarhusianske forældre: ”De bakker op om folkeskolen, hvor man mødes på kryds og tværs af økonomiske, sociale og geografiske skel. Inklusion skal bare foregå i det rette tempo. Rygtet om den aarhusianske folkeskoles død er stærkt overdrevet,” siger han.

Elever ind og elever ud

Elever med særlige behov skal være en del af den almindelige undervisning, og Susan Tetler forudser konsekvenser, hvis projektet ikke lykkes: ”Spørgsmålet er, hvor mange der skal fjernes fra det såkaldte normalsamfund. Kan vi have et

samfund, hvor så mange udskilles? Det vil skabe social uro og ustabilitet. Så hvis man ikke vil hjælpe for andres skyld, kan man gøre det for sin egen. Det er et fattigt samfund, hvis vi ikke har den rummelighed, som nutidens udfordringer kræver af os” siger Susan Tetler.

Både chefpsykolog Jan Kirkegaard og Elsebeth Pii Svane er enige, men de sætter spørgsmålstegn ved nogle forældres rummelighed. Begge vurderer, at det kan have konsekvenser:

”Hvis forældre ikke er tilfredse med, hvordan den enkelte skole griber inklusion an, vil nogle vælge privatskole i stedet. Det er en del af spillet. Den handlemulighed har man som forældre,” siger de begge.

Fællesskabet skal bære det igennem

”Selv den længste rejse begynder med det første skridt,” siger et kinesisk ordsprog. Et billede der ifølge Susan Tetler indrammer inklusionsprojektet meget godt. Hun er sikker på, at opgaven bliver vanskelig, men omvendt mener hun godt, det kan lykkes. Alle skal bare være indforstået med, at det ikke sker natten over:

”Skolen skal finde ud af, hvordan den skal inkludere børn med særlige behov. Folkeskolens Fællesskaber er Aarhus' måde at løse den del på,” siger hun og tilføjer:

”Forældrene er afgørende. Godt nok er de travle og stressede, men de vil gerne bidrage og mærke positive resultater.”

Det aarhusianske inklusionsprojekt vil blive fulgt tæt i fremtiden. Ikke mindst af Jan Kirkegaard:

”Fællesskabet skal bære det igennem. Vi må håbe, det er stærkt nok” siger han.

Fakta om Folkeskolens Fællesskaber

- 1200 lærere og pædagoger i Aarhus kommune skal fra 2011-2013 på skift inspireres til og undervises i at blive bedre til at inkludere alle børn i den samme undervisning.
- Deltagerne skal igennem et to-ugers kursusforløb.
- To lærere på hver skole uddannes som inklusionsvejledere.
- Projektet koster 25 millioner kroner, som tages fra det samlede budget i Børn og Unge.
- Aarhus byråd har vedtaget projektet.

Kilde: Aarhus kommune